

суспільства / Е. Лібанова // *Економіка України*. – 2008. – №10. – С. 120–136. 6. Лозко Г. С. *Філософія науки: посібник для аспірантів* / Г. С. Лозко. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – 48 с. 7. Миляев А. *Найти и удержать таланты* / А. Миляев // *Менеджер по персоналу*. – 2013. – №9. – С.20–29. 8. Орбан-Лембрик Л.Є. *Основи психології управління: Монографія* / Л.Є. Орбан-Лембрик. – Івано-Франківськ: Плай, 2002. – 426 с. 9. *Тлумачний словник сучасної української мови* / [укладач І. М. Забіяка]. – К.: Арії, 2007. – 512 с. 10. *Управління людськими ресурсами: філософські засади* / [Навч. посібник за ред. проф. В. Г. Воронкової]. – К.: ВД “Професіонал”, 2006. – 576 с.

УДК 504.001.76

М.Т. Бець

Національний університет “Львівська політехніка”

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ЕКОЛОГО-ІННОВАЦІЙНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ У РЕГІОНІ

© Бець М.Т., 2013

Визначено роль екологічних інновацій у конкурентній політиці підприємств як індикатору регіональної конкурентоспроможності та визначено ознаки екоінноваційних підприємств як суб'єктів господарювання, охарактеризовано положення формування конкурентної політики екоінноваторів в умовах функціонування державних програм підтримки розвитку регіонів, запропоновано систему оцінювання екоінноваційності підприємства як конкурентної переваги регіону на основі показників екоінноваційності Європейського співтовариства.

Ключові слова: екологічні інновації, конкурентоспроможність, регіон, екоінноваційність, конкурентна політика, державні програми.

M. Bets

Lviv Polytechnic National University

FEATURES OF COMPETITION POLICY ENVIRONMENTAL AND INNOVATIVE BUSINESSES IN THE REGION

© Bets M., 2013

The estimation of the role of environmental innovation in business competition policy as an indicator of regional competitiveness and defined signs ekoinnovatsiynih enterprises as entities, described the position of forming ekoinnovatoriv competition policy in the functioning of government programs to support regional development, ekoinnovatsiynosti proposed evaluation system of enterprise competitive advantage as the region based on indicators ekoinnovatsiynosti European Community.

Keywords: environmental innovation, competitiveness, region, ekoinnovatsiynist, competition policy, government programs.

Постановка проблеми. В умовах господарювання на засадах сталого та зрівноваженого розвитку конкурентна політика підприємства стає рушійною силою економічного зростання регіону.

Сталий та зрівноважений розвиток економічної системи визначає інноваційну та маркетингову конкурентні переваги найвагомими, оскільки вони формують передумови одночасного вирішення екологічних і економічних проблем регіонального розвитку, відтак конкурентна політика суб'єктів господарювання повинна екологічні інновації реалізувати як конкурентну перевагу.

Методичні підходи до оцінювання впливу екологічних інновацій як конкурентної переваги вітчизняних підприємств на розвиток регіону визнано напрямом досліджень формування регіональної конкурентоспроможності з огляду на численні нормативно-законодавчі документи державного, галузевого та регіонального значення, прийняті і розроблені за ініціативи Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України та міжнародної спільноти, зокрема таких як Програма конкурентоспроможності й інновацій Європейської комісії (CIP) на 2007 – 2013 р., рапорт “Measuring Eco – Innovations”, в якому наведено результати досліджень у межах Шостої рамкової програми досліджень (MEI Project 26), Рапорт “Eco – Innovation Observatory” (“Екоінноваційне табло”) [16].

Виявлені тенденції показників ефективності екоінноваційної діяльності країн-членів ЄС в контексті сталого розвитку та аналітична оцінка впливу екофакторів на конкурентні позиції країн-учасників євrorинку знайшли відображення у численних працях іноземних та вітчизняних науковців, оскільки розвиток теоретико-методологічних засад комерціалізації екологічних інновацій на етапі соціально-економіко-екологічного розвитку регіонів став актуальним питанням сучасності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародний досвід оцінювання ролі екологічних інновацій для підприємств як основи формування конкурентної переваги регіону наведено в роботах таких іноземних авторів, як М. М. Andersen, С. Fussler, Т. James, D. Pujari, Arimura Т. Н., Hibiki А. і Johnstone N. [15].

Польські дослідники А. Szpor, А. Śniegocki у межах проекту “Екоінновації – шанс для Польщі” на основі міжнародного досвіду та науково-практичних розробок таких науковців, як R. Kemp, L. Soete, M. T. Gladwin, R. B. Freeman оцінювали стан, перешкоди розвитку та можливості використання екоінновацій як інструменту “озеленення” ринку. В розвиток методики формування та реалізації конкурентної переваги суб'єктів господарювання на основі екоінноваційного підходу зробили свій внесок такі дослідники, як L. Woźniak, J. Strojny, E. Wojnicka, зокрема організаційний механізм формування конкурентоспроможності регіону у взаємозв'язку з екоінноваційністю економіки регіону запропоновано в роботах К. Araszkiwicz [17].

Проблеми реалізації конкурентної політики суб'єктів господарювання та виявлення конкурентоспроможності регіонів у системі формування регіональної інноваційної системи, досліджували вітчизняні науковці В. О. Безугла, В. Н. Василенко, З. В. Герасимчук, В.І. Дубницький, процедури формування конкурентної політики підприємств, які в основу стратегій господарської діяльності заклали інноваційну концепцію, розглядали такі дослідники, як К. Ю. Вергал, С. М. Ілляшенко, О.І. Ковтун, М.Є. Рогоза. Питання застосування екологічних інновацій як ефективного методу управління економікою підприємства у системі екологічного маркетингу вивчали такі вчені, як О. В. Белякова, Т. О. Карпіщенко, С. М. Махнуша та Н.С. Косолап, С. М. Ілляшенко, В. А. Фостолович, роль інноваційної діяльності як конкурентної переваги досліджували науковці Н. Ю. Кубіній, Л. М. Ціцак, І. І. Рега.

Результати досліджень проблем конкурентоспроможності підприємства як складової результативності регіональної стратегії розвитку, отримані науковцями В. П. Мікловдою, І. Г. Брітченко, Н. Ю. Кубіній, С. Б. Колодинським, Л. М. Ціцаком, свідчать про найбільшу вагомість інноваційної та маркетингової конкурентних переваг, і трактують конкурентну перевагу регіону як процес впровадження сучасних моделей інноваційного розвитку, а саме інтеграцію інтелектуальної, управлінської, політичної технологій [12].

Аналогічні питання піднімає у своїх роботах Н. М. Жилияєва, яка, розглянувши організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю регіонів і виділивши інструменти впливу на процеси підвищення регіональної конкурентоспроможності, доводить, що суттєвим недоліком діючих інструментів регіональної політики є відсутність чіткого розмежування видів

інструментів та пропонує спрямувати регіональний розвиток на посилення конкурентних відносин [6]. В. А. Фостолович та О. С. Білик впровадження екологічних інновацій на підприємствах визначають як ефективний метод управління ними, що сприятиме формуванню “зеленої” економіки, як перспективний та ефективний метод їх оздоровлення та забезпечення їх конкурентоспроможності [2,14].

Теоретико-методологічні та методичні засади розвитку маркетингу екологічних інновацій виклав колектив науковців під керівництвом С. М. Ілляшенко, зокрема охарактеризовано його функції, які створюють передумови переходу до розвитку в конкурентному середовищі [9]. Так, Я. М. Кашуба обґрунтовує механізм конкурентної політики підприємництва, що ґрунтується на сполученні інституційних важелів управління та внутрішніх процесів самоорганізації [7], Н. М. Богацька, Р. О. Шмерхльов визначали особливості формування конкурентної політики вітчизняних підприємств в умовах ризику та невизначеності [3].

Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених питанням екоінноваційного розвитку підприємств для забезпечення конкурентоспроможності регіону, слід зазначити недостатнє висвітлення питань формування та реалізації конкурентної політики екологічних підприємств, яка би узгоджувала можливості та потреби як екоінноватора, так і регіону, що і зумовлює актуальність та необхідність цього дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає у розкритті та обґрунтуванні положень формування та реалізації конкурентної політики еколого-інноваційних підприємств в регіоні, що ґрунтується на екоінноваційності підприємства як індикатора конкурентоспроможності регіону. В процесі дослідження заплановано вирішити такі завдання: оцінити роль екологічних інновацій у конкурентній політиці підприємств як індикатора регіональної конкурентоспроможності та визначити ознаки екоінноваційних підприємств як суб’єктів господарювання; охарактеризувати положення формування конкурентної політики екоінноваторів в умовах функціонування державних програм підтримки розвитку регіонів; розробити систему оцінювання екоінноваційності підприємства як конкурентної переваги регіону на основі індикаторів екоінноваційності Європейського співтовариства та запропонувати шляхи формування інформаційної бази оцінювання екоінноваційності регіону.

Виклад основного матеріалу. Зміцнення економіки регіону, побудова його конкурентної переваги на основі інновацій та знань, здатність до співпраці державних та приватних структур регіону визнано напрямками сучасної політики розвитку ділового партнера України – Європейського Союзу, представлені в новій стратегії розвитку економіки “Єуропа 2020”, що змушує вітчизняного виробника адаптуватися до “зеленої економіки” [16].

Впровадження сучасних природоохоронних технологій стає нагальною потребою для виробників як засіб виживання на ринку, оскільки дає змогу втримати конкурентні позиції на вимогу сучасності, зокрема, на рівні регіонів як учасники транскордонного співробітництва.

Одним з інструментів, які сприяють впровадженню європейських стандартів у економіку регіонального природокористування, визнано екологічні інновації як індикатор сталого і зрівноваженого розвитку в умовах конкуренції.

Екоінноваційна концепція пов’язана з вирішенням проблеми зростання загрози господарської діяльності стану та відновленню природного середовища та ролі інновацій для сталого розвитку економіки, що підтверджують міжнародні програмні документи та статистичні звіти (див. OECD 2012, ЕЮ 2011, КЕ 2011), у яких екологічні інновації трактують як інновації, що підвищують ефективність використання природних ресурсів з економічного погляду, зниження негативного впливу діяльності людини на навколишнє середовище або підвищення стійкості екологічної системи до навантаження [A. Szpor, A. Śniegocki].

Отже, в більшості розвинених країн світу конкурентної переваги досягають завдяки знанням, вмінням та інноваційним рішенням, відтоді акцент на інновації в конкурентній боротьбі визнається детермінантою розвитку регіональної конкурентоспроможності, що доводять результати даних Звіту про конкурентоспроможність регіонів України за 2012 рік [4].

Сприяння державних інституцій впровадженню екоінновацій дає змогу формувати конкурентну перевагу регіону на основі зрівноваженого та сталого розвитку внаслідок таких гіпотез: екологічні інновації можуть бути важливим чинником зростання конкурентної переваги регіону, а між ефектами екологічних інновацій, які сприяють зменшенню тиску підприємницької діяльності на середовище, і конкурентоспроможністю регіону існує істотна статистична залежність; підприємства, які впроваджують екологічні інновації за сприятливого інституційного середовища долучаються до побудови конкурентоспроможності регіону; особлива роль у цих процесах належить сектору промислових державних підприємств та житлово-комунальних послуг, що доводить у своїх дослідженнях К. Araszkiwicz [15].

Отже, теоретично можна трактувати формування конкурентної політики суб'єктами господарювання у розрізі екологічних потреб та екологічних товарів, робіт та послуг на регіональних ринках екологічних інновацій, як спосіб трансформації парадигми традиційної економіки у напрямку зрівноваженого та сталого розвитку, враховуючи конкурентні умови та потенційні сили середовища та інтереси суспільства.

Екологічні інновації відіграють важливу роль в “озелененні” регіональної інноваційної системи, екологізуючи ринок, господарські процеси і економіку загалом, забезпечуючи систему природоохоронної діяльності новачками. Так, в дослідженнях С. М. Ілляшенко екологічних потреб та товарів систематизовано основні напрями формування і розвитку ринку екологічних товарів в Україні за такими сферами: технології виробництва продуктів харчування; розроблення нових та вдосконалення існуючих технологій для хімічної промисловості, інформатизація виробництва та збуту, використання нетрадиційних джерел енергії, переробка відходів [8].

Тенденції виробництва екологічних товарів, виробів та послуг характеризують інтенсивність екологізації інновацій лише вибірково і опосередковано, оскільки в Україні лише двічі з 2011 р. проводилися обстеження інноваційної діяльності за період 2008–2010 рр. відповідно до програми CIS (перше – у 2009 р. за період 2006–2008 рр.), і показники екологічно орієнтованої інноваційної діяльності у вітчизняних статистичних звітах ще не встановлено. Поштовхом до формування інформаційної бази оцінювання стану та динаміки екологічних інновацій в Україні можуть стати аналітичні дані Звіту про конкурентоспроможність України та її регіонів за 2012 рік, що дасть змогу виявити тенденції ринку екологічних товарів та послуг як ознаки конкурентної переваги національної економіки.

Так, у 2011 р. інноваційною діяльністю займалися 1679 вітчизняних промислових підприємств, або 16,2 % загальної кількості (у 2010р. – 1462 підприємства, або 13,8 %), серед яких переважали підприємства із виробництва коксу та продуктів нафтопереробки (34,9 % підприємств виду діяльності), машинобудування (24,5 %), а також хімічної та нафтохімічної промисловості (24,0 %) у Запорізькій, Івано-Франківській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областей, місті Києві та Севастополі [11].

Відповідно до аналітичної інформації проекту оцінки конкурентоспроможності України та її регіонів, який здійснюється Фондом “Ефективне управління” у партнерстві із Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ), до п'ятірки лідерів за рівнем конкурентоспроможності входять такі регіони (області) України: Харківська, Донецька, Дніпропетровська, Київська області та м. Київ, найнижчими є показники регіональної конкурентоспроможності таких регіонів, як Херсонська, Кіровоградська, Житомирська, Чернігівська та Тернопільська області [4].

Зіставленням конкурентоспроможності регіонів та регіональної інноваційної активності підприємств доведено, що регіональна інноваційна політика залишається на стадії розвитку, ігноруючи потенціал інновацій як конкурентну перевагу регіону, що пояснюється тим фактом, що у 2012 році ВЕФ уперше оцінив Україну як країну з економікою, орієнтованою на ефективність, якій не притаманні ознаки факторів розвитку та інноваційного потенціалу (рівень розвитку бізнесу та інновації), характерні для інноваційно орієнтованих економік, а екологічна складова інновацій практично залишається завульованою.

Всесвітній економічний форум як незалежна міжнародна організація, яка залучає керівників ділових, політичних, наукових та інших сфер суспільства з метою формування глобальних, регіональних та галузевих програм, надалі планує корегувати значення Глобального індексу конкурентоспроможності залежно від успішності країни за складовою “стійкість навколишнього середовища” за трьома категоріями показників: політика щодо навколишнього середовища, використання поновлюваних ресурсів, погіршення якості навколишнього середовища [16]. З огляду на вищезазначене, екологізацію інновацій необхідно розглядати як фактор регіонального розвитку, потенціал конкурентоспроможності регіону і стратегічний напрям формування конкурентної політики підприємства.

Зазначимо, що екологічні інновації згідно класифікації “Eco- Innovation Observatory” – це інновації потоків сировини, продуктів та процесів, організаційні, маркетингові та суспільні, які містять потенціал поліпшення природокористування чи зменшення антропо-техногенного навантаження на нього, або за визначенням Рамкової програми щодо конкурентності та інновацій європейської комісії (СІР) на 2007 – 2013 рр., екоінновації – будь-який вид інновації, мета якої значний та очевидний поступ у напрямі зрівноваженого розвитку, завдяки редукції (послаблення) впливу господарської діяльності на середовище або ефективнішого використання природної сировини та енергії.

Отже, у світовій практиці екоінноваційність пов’язана із впровадженням системи екологічного менеджменту, екологічного маркетингу, екотехнологій, що дає змогу забезпечити взаємодію між економічним розвитком і захистом навколишнього середовища на рівні підприємства, при цьому екоінноватори здебільшого добровільно впроваджують екоінновації в господарську діяльність, яка мотивується раціональними стратегічними цілями в процесі пошуку нереалізованого екологічного попиту, що виникає у міру зростання якості життя для більшої кількості споживачів за меншого навантаження на навколишнє середовище.

Результатами теоретичного дослідження виявлено, що конкурентну політику екоінноваційних підприємств як систему принципів, фундаментальних правил та законів конкуренції, що формуються відповідно до характеру конкурентного середовища та внутрішнього потенціалу підприємства, доцільно формувати у системі регіональної конкурентоспроможності як конкурентну перевагу (рис. 1).

Рис. 1. Формування конкурентної політики екоінноваційного підприємства як конкурентної переваги регіону (отримано в процесі дослідження)

Численні дослідження взаємозв'язку конкуренції та інноваційної активності доводять їх взаємозалежність. Так, в умовах недосконалої конкуренції (монопольної) інноваційна активність знижується, оскільки потреба в завоюванні прихильності споживача не виникатиме, і навпаки, якщо ринок функціонує за моделлю досконалої конкуренції, то інноваційна активність зростатиме, оскільки конкурентна боротьба спонукатиме підприємства до стабілізації конкурентної позиції.

Отже, конкуренція стимулює інноваційну активність, зокрема екологічну, при цьому державна інноваційна політика повинна регулювати конкуренцію на ринку.

Ринок екологічних інновацій переважно насичує сектор наукових досліджень і розробок (R&D) як елемент інноваційної інфраструктури регіону, що відповідно стимулюється, наприклад, шляхом дофінансування або держзамовленнями та регулюється екологічними нормами та податками. З'ясовано, що для дифузії екоінновації на регіональному ринку необхідна підтримка регіонального інституційного середовища та відповідна інформація, маркетинг екоінновацій і ринковий попит, що пов'язано з процесом узгодження інтересів виробника, споживача і суспільства в процесі формування і реалізації регіональної конкурентної політики.

Екологічні інновації як нове економічне поняття, що формується і розвивається, в економічній науці і в міжнародній практиці інтерпретували свої властивості: знижують емісію забруднення, сприяють зростанню продуктивності природних ресурсів, зокрема енергетичних; мають цільовий характер (свідоме рішення про впровадження); позитивно впливають на середовище, незалежно від мети нововведення; спричиняють суспільний ефект; корисні для середовища порівняно з альтернативними інвестиційними рішеннями; прибуткові для підприємця; вигідні для консумента; системно змінюють життєвий цикл продукту або послуги.

На підставі аналітичних оцінок чинників, які сприяють розвитку екоінноваційності підприємств або ускладнюють (детермінуючого), їх поділяють на групи: чинники попиту, пропозиції та зовнішні чинники, пов'язані з інституційним середовищем, які відображають політику інноваційного розвитку регіону. Оцінка цих чинників становить зміст базового положення формування конкурентної політики підприємства-екоінноватора.

Наступний етап пов'язаний із визначенням детермінанти розвитку як сукупності чинників, що формують конкурентні переваги підприємства-екоінноватора чи створюють для цього необхідні передумови. Це зумовлюється вимогами законодавства або інтересами громадськості у випадку, якщо підприємство – “забруднювач” примусово вимушене впроваджувати екоінновації як засоби захисту довкілля від небезпечних забруднювачів довкілля, зокрема: оксид карбону або чадний газ, двооксид сульфату, шкідливі вуглеводні, оксиди нітрогену, аерозолі, поверхнево активні речовини і синтетичні поверхнево активні речовини, пестициди, важкі метали, нафтопродукти, поліхлорфеніли; полібромні біфеніли; поліциклічні ароматичні вуглеводні.

Крім того, підприємство вимушено впроваджувати екоінновації як джерела антропогенного забруднення навколишнього середовища, якими визнано промислове та транспортне підприємство, підприємства комунального та сільського господарства. Тобто, якщо державне підприємство - забруднювач впроваджує екоінновації, з'являється можливість їх впровадження в процесі реалізації Державних науково-технічних та інноваційних програм за допомогою інструментів регіональної інноваційної політики: регіональні інноваційні програми; погодження щодо регіонального розвитку; домовленості між Державним агентством України з інвестицій та управління національними проектами в Україні і місцевими органами влади, які координують Держінформнауки, Держекоінвестагентство України та Держінформнауки України. Стратегічним орієнтиром цих програм є затверджені Комітетом з економічних реформ пріоритети “Національних проектів” (нова енергія, якість життя, інфраструктура; “Олімпійська надія – 2022”; агроперспектива) мають екоінноваційний характер і становлять інтерес як для підприємств, так і регіонів, де вони функціонують, оскільки фінансуються державою.

Зокрема одним із основних завдань Держінформнауки з реалізації державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності є формування та виконання державних цільових науково-технічних програм та державного замовлення на розроблення новітніх технологій за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки, які у 2012 профінансовано на 28,4938 млн. грн. (49,6913 млн. грн.

разом з Програмою проведення досліджень в Антарктиці), загальний обсяг фінансування робіт за державним замовленням у 2012 році становив 35728,5 тис. грн., а саме виконувалося 50 науково-технічних робіт, спрямованих на розроблення новітніх технологій за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки за напрямками: інформаційні та комунікаційні технології; енергетика та енергоефективність; раціональне природокористування; науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань; нові речовини і матеріали [11].

Державну політику у сфері регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання вимог рамкової конвенції ООН про його зміну та Кіотського протоколу до неї реалізує Державне агентство екологічних інвестицій України (Держекоінвестагентство України). З цією метою воно схвалило та реалізує (станом на 27.06.2013) згідно із Проектом цільових екологічних (зелених) інвестицій проекти з капітального ремонту (теплосанація об'єктів соціальної сфери) – 529 проектів, за іншими категоріями (крім теплосанацій) – 7 проектів, загалом 536 проектів вартістю 3 813 474 924,2 грн. Станом на серпень 2013 року завершено 66 проектів.

Вищенаведена інформація засвідчує практичну реалізацію державної політики щодо виконання Плану першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2013 рік, затвердженого розпорядженням КМУ від 13.02.2013 № 73-р станом на 16.08.2013 рік та завершення, здійснення та виконання Україною міжнародних правових норм Меморандуму разом з експертами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) для дослідження територіального розвитку в Україні.

Науково-виробниче підприємство – екоінноватор може долучитися до Державних програм, враховуючи особливості та складності функціонування підприємств в сучасних умовах господарювання як одне з положень його конкурентної політики.

Вибір сучасних інструментів та шляхів досягнення конкурентних переваг екоінноватором пов'язаний з оцінюванням його екоінноваційності як елементу інноваційної системи регіону на основі міжнародної статистики ОЕСР, ЄС та Екоінноваційного табло членів ЄС-27 (2010 рік), яке містить індекс інноваційності як систему 13 показників у 5-ти галузях: екоінноваційні витрати, екоінноваційні доходи, екоінноваційні результати, природоохоронна екоінноваційна ефективність та соціально-економічна ефективність екоінновацій. Це дасть підприємству змогу зарекомендувати себе як активно екоінноваційне, спроможне вирішувати питання екологічної безпеки регіону, тим самим забезпечити економічне благополуччя в регіоні для сприяння еколого-інноваційній діяльності як пріоритетній сфері діяльності, що формує конкурентну перевагу регіону.

Міжнародні статистичні джерела містять результати оцінювання екоінноваційності країн за відсутності регіональної оцінки, що зумовлює потребу у системі показників екоінноваційності регіону для вітчизняної науки та практики за міжнародними стандартами, а відтоді оцінювати екоінноваційність підприємства як складової інноваційності регіону для отримання порівняльних оцінок в європросторі.

Функцію координації дій із розроблення методичного забезпечення інформаційної бази індикаторів екоінноваційності регіону доцільно покласти на Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (Держінформнауки України) у співпраці з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та Державним агентством екологічних інвестицій України (Держекоінвестагентство України), які безпосередньо формують і втілюють політику сталого розвитку на засадах інноваційної концепції. Загалом формальні процедури сприяння екоінноваційному розвитку підприємств в процесі реалізації конкурентних стратегій регіонального розвитку виконуються і перебувають під контролем законодавчої та виконавчої гілок влади задіяних структур.

Вагомим фактором активізації підприємств-екоінноваторів є створення та розвиток Української інтегрованої системи трансферу технологій (веб-сайт <http://untt.com.ua/>), на сторінках якого розміщено 74 технологічні пропозиції та підписано 13 “Договорів про приєднання до Інтегрованої системи трансферу технологій”. Як учасник, екоінноваційне підприємство може долучитися до системи трансферу технологій, об'єднаних у мережу на рівні робочих контактів,

єдиної методології, стандартів та робочої електронної платформи. Це дає змогу отримати та надавати послуги з пошуку партнерів для технологічної кооперації не тільки у своєму регіоні, а й у інших регіонах України та обмінюватися інформацією з учасниками інших мереж трансферу технологій, зокрема зарубіжних як EEN.

Узагальнюючи вищенаведене, можна стверджувати, що конкурентну політику екоінноваційне підприємство здійснює як власну у стратегії регіонального розвитку, тобто це сукупність послідовних кроків поведінки, що дає йому змогу позиціонувати себе на регіональному ринку, а зміни в стратегії можна розглядати як реакцію на зміни зовнішніх умов, тобто потреб ринку. Вищевказане доводить, що приєднання суб'єкта господарювання, який відповідає критеріям екоінноватора за індикаторами екоінноваційності до Інтегрованої системи трансферу технологій, допоможе формувати інформаційну базу оцінювання екоінноваційності регіону, а відтоді сконцентрувати усі зусилля зацікавлених учасників процесу реалізації конкурентної регіональної політики.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Як висновок до вищенаведеного можна назвати таке:

1. Екоінноваційну діяльність підприємств визнано інструментом забезпечення економічного зростання та екологічного добробуту держави та її регіонів та потенційною силою конкурентоспроможності. Впровадження екологічних інновацій у вигляді мало- та безвідходних технологій із високим рівнем економічності та екологічної безпеки сприяє формуванню екологічно зорієнтованого напрямку розвитку економіки, що надає можливість Україні бути сприйнятою на ринку Європейського співтовариства як партнер і конкурент.

2. Конкурентна політика екоінноваційного підприємства забезпечує його конкурентоспроможність, яка характеризує можливість задоволення конкретної потреби порівняно з аналогічними підприємствами внаслідок поєднання особливих якостей, які відрізняють її від суперників, через вищу продуктивність, яка забезпечує їй перевагу у витратах завдяки екоінноваційності. Оскільки впровадження екоінновацій вимагає координації зусиль як підприємства, так і усіх контрагентів його ринкового середовища, необхідно залучити до цього процесу регіональні чинники впливу на конкурентну перевагу регіону – екоінноваційність як умову розвитку факторно-орієнтованої економіки у напрямі до орієнтованої на інновації.

3. Вітчизняна практика не володіє інформаційною базою, яка б визначала активність екоінноваторів, а відтоді і регіону, тому в дослідженні запропоновано адаптувати індикатори екоінноваційності країн ЄС до існуючих даних Держстату України як необхідний крок у напрямі координації зусиль державних, галузевих та регіональних структур виконавчої влади на шляху до реалізації національних проектів стосовно їхнього екоінноваційного наповнення в ринковому середовищі

Оскільки інституції та технологічна готовність у Звіті про конкурентоспроможність України за 2012 рік визнано стримувальними факторами на шляху переходу України до економіки, “орієнтованої на інновації”, впровадження інформаційної бази екоінноваційності України за методикою Ecoinnovation observatory як складової інформаційно-комунікативних технологій в уряді допоможе оцінювати результативність діяльності державних інституцій країни в екоінноваційній сфері, що і становить мету подальших досліджень.

1. Белякова О. В. Екологічні інновації – шлях розвитку ринку екологічно чистих товарів / О. В. Белякова // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. – 2011. – № 4. – Т. II. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>. 2. Білик О. С. Напрями підвищення конкурентоспроможності еколого-економічного розвитку регіону / О. С. Білик // *Економічний форум*. – № 3. – 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>. 3. Богацька Н. М. Формування конкурентної політики вітчизняних підприємств в сучасних умовах господарювання / Н. М. Богацька, Р. О. Шмерхльов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.risnauka.com. 4. “Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2012. Назустріч економічному зростанню та процвітанню” Фонд “Ефективне управління”, Україна. Фонд “Ефективне управління”, 2012. –

208 с. 5. Короговний О. А. Особливості формування конкурентної політики підприємства / О. А. Короговний. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua>. 6. Жилияєва Н. М. Механізм підвищення конкурентоспроможності регіону в умовах глобалізації. / Н. М. Жилияєва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua. 7. Кащуба Я. М. Реалізація конкурентної політики підприємництва з урахуванням впливу інституційних механізмів та процесів самоорганізації. / Я. М. Кащуба. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. 8. Научные основы маркетинга инноваций: монография в 3-х т. Т. 1 / под ред. С. Н. Ильяшенко. – Сумы: ООО “Печатный дом “Папирус”, 2013. – 279 с. 9. Ілляшенко С. М. Аналіз ринкових можливостей і потенціалу інноваційного розвитку організацій на базі екологічних інновацій. / С. М. Ілляшенко // Маркетинг і менеджмент інновацій, 2012, № 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>. 10. Солоха Д. В.. Формування конкурентних переваг підприємства при розробці стратегії екологічного маркетингу. / Д. В. Солоха, О. В. Белякова // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 4, Т. 2. – С. 129–135. 11. Статистичний збірник “Наукова та інноваційна діяльність в Україні”. – ДП „Інформаційно-видавничий центр Держстату України”. – К., 2012. – 305 с. 12. Стратегічне управління конкурентоспроможністю: епістемологічні підходи та практична проблематика: Монографія / [В. П. Мікловда, І. Г. Бритченко, Н. Ю. Кубіній та ін.]. – Полтава, ДВНЗ “Ужгородський національний університет”. – 2012. – 296 с. 13. Полянська А. С. Формування конкурентної політики вітчизняних підприємств в сучасних умовах господарювання / А.С. Полянська. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vlp.com.ua>. 14. Фостолович В.А. Екологічні інновації – джерело ефективного управління підприємством / В. А. Фостолович. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>. 15. Araszkiwicz K. Innowacje ekologiczne a konkurencyjnosc gospodarki regionu. / K. Araszkiwicz. – UEP, Poznań, 2012. – 243 str. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [/www.wbc.poznan.pl](http://www.wbc.poznan.pl). 16. Europe in transition. Paving the way to a green economy through eco-innovation. / Eco-innovation observatory. Annual Report. – 2012. – January 2013. – 90 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eco-innovation.eu. 17. Szpor A. Ekoinnowacje w Polsce: Stan obecny, bariery rozwoju, możliwości wsparcia. / A. Szpor, A. Śniegocki. – Instytut Badań Strukturalnych. – Warszawa, 2012. – 28 s.